

DE LOTELINGEN VAN 1863

*****

door Danny Lannoy

In de vorige eeuw werd de dienstplicht in het Belgische Leger vervuld aan de hand van een loting. Pas in 1913 werd de algemene militie ingevoerd. De toestand in het leger was erbarmelijk en de hygiëne stond ook op het laagste niveau.

De vele jongens waren meestal nog ongeletterd en de Franse taal had de bovenhand.(1) De dienstplicht duurde 5 à 6 jaar en voor de arme boerenjongens viel dit zeker niet mee. Ze werden aan hun haardstede onttrokken. Wat de rijkere bevolking betrof: men kon een plaatsvervanger aanduiden mits een flinke som geld. Een of andere jongen uit een kleine parochie liet zich soms omkopen, doch de loteling bleef altijd verantwoordelijk voor zijn plaatsvervanger en moest een rekwest tekenen.

Vooraleer we de lotelingen van 1863 opsommen, hebben we nog een dokument uit 1833.

"Register behelzende de namen van al de manschappen der Nationale Militie die met verlof van hunne korpsen binnen de Gemeente zijn aangekomen":

- Vervaercke Joseph   jaarloting 1833 fusilier 2e Batalj. Artill.;
- Devisch Joannes   "   "   "   6e reg. infant.(reserve);
- Waeghe Emanuel   "   "   "   3e artilleriebataljon.

In 1833 kwam ook Franciscus Schram "voor zig zelve in dienst getreden" in verlof. Hij was van de lichting 1827 en had bij het 8e infanterieregiment gediend, als grenadier met graad. Op 10 juli arriveerde hij te Knokke waar hij zich zou huisvesten bij z'n vader.

Uit een demobilisatiepapier van 1835 halen we volgende gegevens nopens milicien Van Hollebeke, van de lichting 1829. Hij was gelegerd te Hasselt bij het 4e Regiment Fuseliers. De tekst is in het Frans opgesteld: "Cartouche" Bij zijn persoonsbeschrijving vinden we:

- ouderdom   24 jaar
- geboren   te Knocke
- zoon van   Isaac
- en   Rosalia Quintens
- taille   1,61 m.
- aangezicht rond
- neus   klein
- haar   blond
- mond   rond

-----
(1) Bij de Onafhankelijkheid telde het Belgische Leger een 11-tal infanterieregimenten, geleid door Franse officieren bij gebrek aan eigen landgenoten.

Hij kwam dus met onbepaald verlof te Knokke en had 6 jaar achter de rug. Bij zijn bezittingen waren o.a. vermeld: "une veste à marche, un pantalon de toile, une chemise, un col, enz..." Het dokument is ondertekend door kommandant Leboutte.

1863: Vooraleer de loting plaats greep, moesten de personen een doktersonderzoek ondergaan, om eventuele gebreken en ziekten te konstateren. Knokke lag in het 3e kanton Damme, het plaatsje waar de loting werd verricht. Onder leiding van veldwachter Eugeen Calus trokken de jongens te voet naar het oude Zwinstadje.

Onder de lichter '63 treffen we aan:

- Costant AMANDELS: geboren 12/10/1843, werkman, zoon van Jacob(+) en Albertina Calus, werkvrouw.
- Jan BROUCKAERT:(°Knokke 16/9/1843), dienstknecht, zoon van - en Barbara Brouckaert(+). Daar er geen gegevens zijn nopens zijn vader kunnen we aannemen dat hij een onechtelijk kind was.
- Philip Jacob DEMEIRE:(°10/3/43), hoefsmidknecht, hij woonde niet meer bij zijn ouders Pieter en Anna Crampe, maar wel ergens te Wenduine.
- Bernard DEVROE:(°15/3/43), werkman, zoon van Baziel en Theresia Sonnevillie.
- Eduard HEYNEMAN:(°15/8/43), metselaar, zoon van Bernard en Justina Cattoor, huishoudster. Hijzelf verbleef te Brugge.
- Maximiliaan LEFIEF:(°24/8/43), dienstknecht, zoon van Leonard(+) en Hendrika Govaert, maar woonde niet meer bij zijn ouders. Dit kwam nogal veel voor daar de jongens ergens werkzaam waren op een hoeve of in de stad.
- Jan Jacob RESPALIE;(°5/3/43), werkman, zoon van Kwinten(+) en Rozalia De Jude.
- Pieter Frans REUBENS:(° 15/2/43),werkman, zoon van Pieter en Isabella Vanwynsberghe.
- Andries VANLANDSCHOOT:(°24/1/43), landbouwerszoon van Adriaen en Kristina Fincent.
- Frans Jan VERMEIRE:(°24/6/43), dienstknecht, zoon van Pieter(+) en Joanna Van den Briele. Zijn voogd was Leopold Vermeire, herbergier. (1) Hijzelf verbleef op een hoeve te Westkapelle.
- Augustijn VIAENE:(° 4/3/43), dienstknecht, zoon van Karel en Martha Debrock.
- Costant VIAENE:(°23/6/43), vrijwilliger; zijn ouders Jozef en Isabella Bernaert waren beiden overleden. Hij was afwezig op het onderzoek doch werd goedgekeurd.
- Eduard BEUSELINCK: had reeds één jaar uitstel gekregen.

-----
(1) Leopold is de zoon van Jan Vermeire; ze bewoonden de herberg waar het gemeentehuis was gevestigd tot 1871 (wijk 't Kalf).

De 28e januari 1863 werden de dokumenten ondertekend door burgemeester Tavernier (1). Vijf personen waren vrijgesteld. Laatstgenoemde daar hij enig kind was; verder Augustijn Viaene die reeds een broeder in dienst had, vrijgesteld voor één jaar. Lefief wegens "flauwe gestelte"; Vermeire wegens "kleinte" voor één jaar; Amandels, kostwinnende zoon van een weduwe. Costant Amandels vatte zijn dienstplicht aan in 1866 en werd ingedeeld bij de 2e Jagers te Voet".

Van de 8 lotelingen: Brouckaert, Demeire, Devroe, Heyneman, Respalie, Reubens, Vanlandschoot en Costant Viaene werden er twee ingeloot. Het waren Jan Respalie en Pieter Reubens die beiden werden ingedeeld bij het 11e Linie.

Drie zondagen na een werden de namen der jongens afgelezen op de kerkstichel met de reden waarom ze niet geschikt waren voor de militaire dienst. (2)

Bij de lotingen heerste er steeds een feestelijke stemming. Te Damme werd veel gedronken en plezier gemaakt. Het was als het ware een kermis. Onze mensen van de kuststreek stonden nogal bekend als vechtersbazen en daarom hield de rijkswacht wel een oogje in 't zeil. Uit gans het kanton kwamen de jongelingen naar de loting, de ene groep begeleid door een muzikant, de andere groep door de veldwachter. Men was gelukkig als er een groot nummer getrokken werd, maar anderen hadden enkel hun verdriet te verdrinken... VIJF jaar het dorp te verlaten, het avontuur tegemoet.

(1) Philip Tavernier, burgervader van 1854 tot 1872, later nog raadslid en zelfs schepen(meer daarover in het boek dat in 1976 verschijnt).

(2) De veldwachter was gelast de gebeurtenissen af te kondigen na de hoogmis, dit voor de "bijzondere deure der kerke".

```
*****  
*  
*   Uw bijdrageartikel   *  
*  
*   of publiciteit graag *  
*  
*   vóór eind augustus  *  
*   -----            *  
*   binnen bij dhr Andre *  
*  
*   Sandelé,Dumortier -  *  
*  
*   laan 99 te 8300 -    *  
*  
*   Knokke-Heist-1.Vol- *  
*  
*   gend nummer ver-    *  
*  
*   schijnt in okt. 76.  *  
*  
*****
```